

“Kâtip Bartleby”de Reddetme: Anlatı Etiği ve Vicdani Ret*

Alvan A. Ikoku

Çeviri: Çiğdem Taşkın Geçmen

Giriş

Herman Melville, 1853’te, günümüzde kendisinin en tanınmış kurgu eseri hâline gelen ve bir buçuk yüzyıl sonra bile vicdani retin aydınlatıcı bir canlandırması olarak okunabilecek *Kâtip Bartleby*’yi yayımladı.^[1] Elbette, Melville’in reddetme yaklaşımı ile bunun tıbbi etikte nasıl tartışıldığı arasında önemli farklılıklar vardır. Öyküdeki olay, örneğin, bir klinikte geçmez; temel çatışma ise bir hukuk bürosu başkanı ile kendisine verilen görevleri kibarca ama ısrarla reddeden bir çalışan arasındadır. Talep edilen görevlerin özellikleri ise tıptaki görevler kadar açık ve acil değildir. Ancak Melville bu kurguda, kariyerinde kendisinden beklenen türden kurgular yazmamaya ve mesleğinin gereği olan görevleri yerine getirmemeye karar verdiği bir anda, mecazlı bir dil kullanmaktaydı.^[2-5] Onun yerine, edebiyatı dönemin daha çetin felsefi sorularını keşfetme biçimi olarak görmek gerektiğine yönelik iddiasını temellendirmeyi sürdürdü. Ve onun bu edebi itiraz şekli hem kendi zamanının okuyucuları hem de bizim zamanımızın okuyucuları için reddin yapısını anlama ve ahlaki boyutlarını anlatının resmi ortamında inceleme fırsatı üretti.

Melville’in itirazı aynı zamanda, 19. yüzyılın ortalarından sonlarına doğru, vicdan, görev ve dinin dönemin kölelik, savaş ve ölüm cezası konusundaki tartışmalarında ne kadar merkezi bir rol oynadığını durmadan vurgulayan akademisyenlerin etik yankılarını da taşır.^[6-8] Öyleyse, 1891’deki ölümüne kadar, Melville’in bireysel karakter ve toplumsal yükümlülükler arasındaki çatışmaları daha açık bir şekilde ele alması tesadüf değildir. Bu doğrultudaki çalışması genellikle, ahlaki çatışması denizde geçen, kanunlara uymaya çalışan bir kaptanın nispeten masum fakat kanunlar önünde isyankâr olan bir denizciyi öldürmesindeki zorlukları anlatan, Melville’in son bitmemiş kısa romanı olan *Billy Budd*’da^[9] tespit edilir.^[10] Bu kısa romanda, bir dizi müzakere yoluyla, vicdanlarla ilgili doruğa ulaşan içgörüye benzer bir şeye götürülüyor -vicdanlar “alınlar kadar birbirine benzemez” olsa da her bir beynin, “inanın ve titreyen” Kutsal şeytanlarınki de dahil olmak üzere- bir tane vicdani vardır.^[11-12] Melville’in anlatıcısı bu kısa romanda, vicdanın çoğul doğasını, zekâyla olan ilişkisini, dinin yanındaki yerini ve insanların zevk alması gereken evrensel erişimini mükemmel bir şekilde anlatır. Ancak bu iç görü de geçicidir ve geriye Melville’in konuyla ilgili çalışmasının bitmemiş olduğu, henüz çözülmemiş nitelikleri ile romanının

* **Orijinal Kaynak:** Ikoku, Alvan A. (2013). “Refusal in ‘Bartleby, the Scrivener’: Narrative Ethics and Conscientious Objection” *American Medical Association Journal of Ethics*, Vol: 15, No: 3, 249-256.

Atıf Şekli: Ikoku, Alvan A. (2020, Haziran 23). “Kâtip Bartleby’de Reddetme: Anlatı Etiği ve Vicdani Ret”, Çev. Çiğdem Taşkın Geçmen. *sosyalbilimler.org*, **Link:** <https://sosyalbilimler.org/katip-bartleby-reddetme>

Amerikan İç Savaş'ı sonrası toplumun yarım kalmış projesini tanımladığı, itiraz edilen hukukun düzenlenmesinde kişinin özel ahlakı kullanabileceği koşulları tespit etmek için devam eden bir çabayı yapılandığı ve kurgunun vaadini daha detaylı müzakere yöntemi olarak haritalandırdığı hissi kalır. Hukuk ve edebiyat alanındaki günümüz akademisyenlerinin, mesleki yükümlülüklerin ahlaki sınırlarını ve doğru olmadığını düşünebilecekleri görevleri titizlikle yapmanın ahlaki bedellerini inceleyen bir etik dalı için bu kısa romanı kaynak metin olarak ele alan bir vaadidir.^[13]

Açıkça görülebileceği gibi, edebiyat ve biyoetik alanlarının vicdan konusunda söyleyebileceği çok şey vardır. Benim kendi yorumlarım biyoetik ve tıptaki anlatısal ahlakın çağdaş müdahalesine odaklanacak ve daha sonra Melville'in daha detaylı bir okumasının, mevcut vicdani nedenlerle reddetme tartışmalarımıza sunabileceği öngörülere odaklanacaktır.

Anlatı Etiği ve Söylesimsel Hayal Gücü

Vicdani ret hakkındaki tartışmalar, üzerinde durulması gereken bir dizi konuyu gündeme getirir; katı bir şekilde etik sorular olarak tanımlayabileceğimiz şeylerin biçim ve içeriği hakkında soru işaretleri uyandırır; bir vicdani retçinin bir hastayı sadece doğru bir şekilde bilgilendirmekle kalmayıp aynı zamanda başka bir yerde tedaviye erişmesini teşvik etme sorumluluğunun kapsamı hakkında sorularla beraber, reddetme sebeplerini hem tıbbi hem de ahlaki açıdan açıklayan bir doktorun içinde bulunduğu yetkisel sınırlar hakkında sorular ve vicdani retçi klinisyenler, hastalar tarafından ikna edilmeye açıkken karşılaşılan farklı sorumlulukların kalitesi hakkında sorular gibi. Bu soruları ele almanın, bir süredir edebiyatta ve onun kuramsallaştırılmasında aydınlatıcı bir şekilde nitelendirilen diyaloga bir yaklaşım göstermeden zor olacağını savunuyorum –hümanistik yazım 19. yüzyıldan bu yana yalnızca ret kurgusundaki konuşmaların karmaşık yapısını dramatize etmek için çeşitli yöntemler geliştirmekle kalmamış, aynı zamanda saygılı bir diyalogun gerektirdiği öteki ile iletişim kurma zorunluluklarını da dikkatli bir şekilde tasarlamıştır.^[14-16]

Buradaki iddiam, Howard Brody, Tod Chambers, Rita Charon, Arthur Frank ve David B. Morris gibi akademisyenlerin ve doktorların etik kavrayışı edebi çalışmalardan klinik karşılaşmalara aktarmaya çalıştıkları edebiyat, tıp, anlatı tıbbi ve anlatı etiği alanlarında merkezi bir öneme sahiptir.^[17-21] Bu kişilerin projeleri kuşkusuz birbirlerinden farklı ve sürekli gelişim halinde, ancak tıbbi anlatıların dinlendiği, yazıldığı ve okunduğu anlarda edebi dikkati taşıma çabasını, bir diğer deyişle, Mihail Bahtin gibi kuramcılarının romanda söylem için yaptığını klinikteki söylemler için yapma çabasını, paylaşmaktadırlar.^[22-23]

Genel istek, anlatı etiğindeki ilerlemeleri tıp fakültelerinde ve ihtisas dönemlerinde iletişim ve kültürel yeterlilik öğretimindeki ilerlemelerle ilişkilendirmek olmuştur. Bu istek ve isteğin gücü, tıbbın uygulama ve yaklaşımda derin değişimler gerektiren kuramsal anlayışlardan ziyade mükemmelleştirilmesi ve dahil edilmesi gereken yöntemsel becerilere anlaşılır vurgudan ortaya çıkar. Bu vurgu, anlatı etiğini doktorlar tarafından hemen kullanılabilir hâle getirmenin ve vicdani reddin gerektirebileceği zor konuşmaları ele almak için yerleşik yöntemlere daha kolay katlanmanın yollarının oluşturulmasına yardımcı olmuştur. Bununla birlikte, anlatı etiğinin bir dizi çıkarılabilir beceriye

indirgenmesi, özellikle kaynak metnlerinin (edebiyat) okunması artık önemli görünmediğinde büyük bir kayba neden olur. Daha zor ve potansiyel olarak öğretici amaç, diyalogun, diyalojik terimi (tıp etiği ve okuma etiği akademik çalışmalarından türetilmiştir) ile ilgili çeşitli anlayışların eşit temelde müdahale edebileceği ve böylece tıbbi beşerî bilimlerin kritik değerini netleştirebileceği disiplinler arası bir katılım alanı olarak kalması olacaktır.^[24-25]

Başka bir deyişle, anlatı etiğinin vicdani ret tartışmasının ortaya koyduğu sorulara daha güçlü bir şekilde yanıt vermesi, tedarikçiler ve hastalar arasındaki etik konuşmaların, bizzat ve başkalarıyla nasıl sorumlu bir şekilde etkileşimde olduğumuza dair bir endişe duymaksızın mümkün olmadığı konusunda ısrar etmek olacaktır. Çağdaş biyoetikte ümit edilenin, ilkeciliği evrenselleştirmekten mikroetiğe, geniş kurallar uygulamaktan bireylerin konumlarının özelliklerinin düşünmelerine olanak sağlamaya dönüşmesi sadece değer alışverişini değil, aynı zamanda bu değerlerin anlamlarının aktarımını da gerektirir -ve bu ideal diyalog, okuma ya da hayal gücü becerisi olmadan kolayca gerçekleşemez. Doktorlar ve biyoetikçiler de sürekli edebiyata dönmeden bu konuda ustalaşamazlar.

Anlatı etiği konusundaki bu güçlü argümanı kabul edersek, Melville'in açık davetini, kurgusunu alegorik bir şekilde okumak için aydınlatıcı bir örnek olarak ele alıp ve *Kâtip Bartleby*'deki vicdani reddin dinamiklerini büyütücü bir mercekten yeniden inceleyebiliriz. Üstelik edebi eleştiri bize hikâyeye, gerekçesinin gizemli doğasından ötürü daha az vicdanlı olmayan bir reddin canlandırması olarak yaklaşmayı öğretir. Herkesin bildiği gibi, Bartleby "yapmamayı tercih ettiği"nden biraz daha fazla iletişim kurmaktadır. Yine de anlatının ve bu olayı bize anlatan avukatın varsayımı, Bartleby'nin hem "ortaya çıkıp görevini yapmak"tan kaçınmak için hem de kâtip olarak görev yapması ve bu meslekten beklenen söylemi özenle yeniden üretmesi yönünde "ortak kullanım ve ortak akıl uyarınca" yapılan isteği yerine getirmemek için bir süreliğine bilinmeyen bir sebebi olduğudur. O hâlde, Bartleby'nin reddine kendisine öğretilen profesyonel ahlakın gerektirdiği şekilde tepki veren, yani hisleri şaşkınlıktan sorgulamaya, şikâyetten ilgisizliğe ve endişeye, tiksintiye ve acımaya, geri çekilmeye, daha sonra geri dönmeye, uzaklaştırmaya ve cezaya dönüşen avukata karşı okuyucuda sempati uyandırmak önem kazanmaktadır. Sıradaki olay ise ölüm; öykünün sonuna doğru Bartleby görevlerini yapmayı reddetmiş, iş yeri binasını (ya da işini) bırakmayı reddetmiş ve aylak olduğu için tutuklanmış ve cezaevine gönderilmiştir ki burada da eski işvereni tarafından ziyaret edildiğinde yemek yemeyi de reddetmektedir.

Bu açıkça, Melville'in alışılmadık düzeyde aşırılığa çektiği bir rettir fakat reddin/itirazın ele alınmasında derin başarısızlıkları yeniden üreten mesleklerin bu yönlerini ve bu başarısızlıkların, niyetin bir sebep ve değer alışverişi olduğunda bile -ya da özellikle böyle olduğunda- tekrarlandığı gerçeğini vurgulamaktadır. "Bartleby" diyaloga zıt tutumlar bir araya geldiğinde ortaya çıkan kördüğümü ve uzlaşmaya gönüllülük olmadığında bu kördüğümün sonuçlarını açıkça ortaya koymaktadır. Buradaki kurgu, profesyonel topluluklar içindeki yapısal ilişkilerin diyalogu nasıl şekillendirdiğini veya meslek dış toplumla buluştuğunda bu ilişkileri ele almamızın nasıl yeniden üretilebileceğini yok saymamaktadır. Ve romanın sonunda hem avukat hem de okuyucu tarafından hissedilen, kişilere verilen konum ayrıcalığı ortak bir uzlaşmaya varamayan mesleğin diğer üyeleri tarafından göz ardı edilmenin dokunaklı^[26] yanıdır. Bu okumada, Bartleby'nin ölümü bir itirazcının gerçek yok oluşunu temsil etmez fakat

itirazcının ve onu reddeden mesleğin yarattığı marjinalleşmenin ahlaki yarasını öne çıkarır.

Yine de *Bartleby*'yi yalnızca olumsuz bir örnek olarak okumak hem öykünün istediği hem de avukatın örneklendirdiği kritik okumayı, metnin şeklini ve dilini kavramayı ve reddetmenin/itiraz etmenin etik dokusu olarak kolayca görebileceğimiz şeylerin çeşitli yönlerini, örneğin *Bartleby*'nin sürekli tekrarlanan itirazının mesleğin normal gidişatını etkilemesi (etik vakanın ana tanımı)^[23], bilerek ve isteyerek ölmesinin bir profesyonelin vicdanına musallat olması (diğer bir temel tanım)^[27] ve hem avukatın *Bartleby* ile ilişkisini yaygın olarak yasal kabul edilen yöntemlerle değil de alternatif bir analiz yöntemi kullanarak anlatı yolu ile fikrini belirtmesi hem de *Bartleby*'den tekrar tekrar üretmesini istemiş olduğu profesyonel söylemin içine kendisinin sığmadığı bir yazı üretmesi gibi yönleri fark etme fırsatını kaçırmamıza neden olacaktır.

Bu yüzden hikâyenin kendisi söylemsel bir ironi ve tersine dönme, avukatın yerleşik yazma yollarının söküme uğratmasını canlandırmaktadır ve bu geri dönüşü hikâyenin kronolojik sonundan metinsel başlangıçlara kadar takip edersek, avukatın kendi etik dönüşünde ne kadar önemli olduğunu anlayabiliriz. Aynı zamanda avukatın gördüğü “en garip” kâtip ile “olağan bir temastan daha fazlasını” vermek için yola koyulmasına rağmen, bu etkileşimi “bu adamın tam ve tatmin edici bir biyografisini” sağlayamamasındaki eksikliği ve yetersizliğini ve bu noksanlığın temsil ettiği “edebiyatta telafisi mümkün olmayan kaybın” kabulü ile kapattığını fark edebiliriz.^[28] Yasal sözleşme ve davanın güvencesinden kurtulan olan avukat, temsiline yanıtıcı olduğunu kabul eder ve bunu *Bartleby*'e erken bir sorumluluk eylemi olarak yapar. Dolayısıyla, *Bartleby*'nin inatçı doğasını açıklayan bir biyografik tarih yerine, farklı bir sahne ortaya çıkar -“hayatım, çalışan(lar)ım, işim, ofislerim ve genel çevre”nin genişletilmiş bir incelemesi”- artık “anlatılmak üzere olan başkarakterin yeterli bir şekilde anlaşılması için vazgeçilmez” olduğu mesleğinin ana hatları da vurgulanır.^[28]

Bu, arketipik olarak anlatı niteliğindeki bir sözleşmedir ve bu hamle, *Bartleby*'nin itirazlarındaki koşulları tanımlayan daha özdönüşümsel bir proje için, bu itirazlardaki karakterolojik temelleri bulma isteğini bir kenara bırakır. Ve gösterilen şey, tanımamıza ve incelememize izin verilen şey, itirazın bürünebileceği çeşitli retorik şekillerdir; olumsuz bir tercih olarak *Bartleby*'nin yaptığı gibi reddi dile getirmenin sonuçları, bu nüanslı direnişin, itirazın mesleklerde sıklıkla görüldüğü gibi, nasıl bir giriş noktası olduğu, dahili bir eleştiriye ifade etme politikasının ve görevinin güçlü söylemini aşmanın nasıl bir müzakere aracı olarak kullanıldığını; aynı zamanda böyle bir dilin nasıl iş yerlerini nasıl değiştirdiği, meslektaşların söyleyiş şekillerine nasıl nüfuz ettiği ve nihayetinde avukatın kendi etik sesini ve vicdanını şekillendirme aracı için nasıl gerekli hale geldiği gibi. Aşağıda, birbirine bağlı ahlaki provokasyon ve ahlaki müzakerenin itiraz sahnelerinde nasıl etkili olduğunu dramatize eden alıntılanmaya değer önemli bir pasajı okuyabilirsiniz:

“Azimli bir insanı pasif direniş kadar çileden çıkaran bir şey yoktur. Direnilen kişi acımasız değilse, direnen kişinin pasifliğinin de bir zararı dokunmuyorsa, o zaman direnilen kişi, iyi günündeyse, sağduyusuyla çözemediği şeylerin üstesinden hayal gücünü şefkatle kullanarak gelmeye çalışacaktır. Ben de *Bartleby*'ye çoğunlukla bu gözle baktım işte. Zavalılık! diye düşünüyordum, aklında fesatlık yok; saygısızlık yapmak istemediği de belli, garip davranışlarının kasıtlı olmadığı suratından yeterince

anlaşıyor. Benim işime yarıyor. Onunla geçinebilirim. Onu kapının önüne koyarsam, benim kadar hoşgörülü olmayan bir işverene denk gelebilir, o zaman da kötü muamele görür, belki de sefalet içinde açlıktan ölür. Evet. Kendi kendimden hoşnut olmam için basit bir fırsat çıktı önüme. Bartleby ile arkadaş olabilirim; onun o tuhaf inatçılığına ayak uydurmak, bana bedavaya ya da pek az paraya mal olur, ben de sonunda vicdanım için hoş bir teselli olabilecek şeyi ruhumda depolayabilirim.”^[29]†

Burada hem ret vakaları tarafından kışkırtılan akıl yürütme biçimlerinin yeniden canlandırılması hem de karşılaşmaların yeniden anlatımı ve yeniden gözden geçirilmesi üzerine üretilen gecikmiş içgörü paylaşımı yer almaktadır. Her iki düşünce türü de genellikle “etik” başlığı altında yer alır, ancak avukatın sadakat, yargı, kişisel çıkar, öz onay, vicdan, ruh hâli ve hatta hayal gücünü görmesini ve “tıbbi etik” tarafından savunulan eleştirel düşünme süreçlerine benzer şekilde bu karşılaşma yönlerini gözden geçirip ve değerlendirebilmesini mümkün kılan ikincisidir. Avukatın incelemesinin gecikmiş doğası, bir dizi kaçırılmış fırsatı, Bartleby’ye yapılan farklı kabulleri ve konuşmaya girmenin farklı bir yolunu işaret etmektedir. Bununla birlikte, bu iç görüşü, gerçek karşılaşmalar sırasında etik anlayışın büyük ölçüde sessizlikte nasıl ifade edildiğini de açıkça ortaya koymaktadır çünkü etik anlayış çoğunlukla o anda, diğer kişiye verilen yanıtın ve o kişiyle kurulan ilişkinin ayrılmaz bir parçası olarak üretilmektedir.

Melville’in hikâyesi, asıl olarak, yanıltıcı, profesyonellikten uzak ve öz farkındalık gösterimi yoluyla ahlaki bir hayal gücünün gelişimini anlatmaktadır. Bu şekilde gözden geçirildiğinde, reddedilme ortamındaki diyalog artık diğerinden farklı bir benlik etiğine sahip değildir; açıklanacak veya takas edilecek bir dizi kişisel değerlere de dayanmamaktadır. Vicdan, tezahürünü değiştirse de ilişki içinde oluşur ve şekillenir. Ve bu da *Bartleby*’nin okuyucuların dikkatinden kaçmasına izin vermeyi veya bir nitelik olarak görmeyi reddettiği bir başka konuşma gerçeğidir. Öyleyse kurgudan çıkarılan vicdani reddin üretken ve etik bir örneği için koşullar karşılaşma anlarında oluşturulan değerlerin kabulü ile başlayacaktır.

Sonuç

Kâtip Bartleby, avukatın Bartleby’nin bir önceki işine Sahipsiz Mektuplar Ofisi’nde çalıştığını ve buradaki görevinin yerine ulaşmayan mektupları yakmak olduğunu öğrenince Bartleby’ye karşı empati ve anlayış – insanlığa dair sık sık alıntılanan öngörüsünü– duyması ile biter. Bu anlayışın olası içeriği hakkında bugüne dek çok şey yazıldı ancak yine de ben o anın metodolojik olarak içe aktarılmasına ve vicdani ret hakkında devam eden tartışmamıza sunduğu karakteristik edebi anlayışlara odaklanacağım. Bartleby’nin ölümündeki kasvetli ışık, okuyucular için apaçık bir şekilde değerler alışverişi başarısız olduğunda ve ilgi alaka yerine ölüm vuku bulduğunda ortaya çıkabilecek bir tür vicdan ve bilinci örnek teşkil etmektedir. Ancak avukatın bu noktaya uygulamada metinsel bir değişim ve perspektifte yaratıcı bir dönüşüm yoluyla ulaştığı da yinelenmeye değer bir noktadır. Avukatın kendini ve Bartleby’yi alternatif bir şekilde anlatması, hayalî bir metin devridaimini düşünmek üzere, Bartleby’nin bu devridaim içerisindeki yerinin ve yer değiştirmesinin olası etkilerini hatta anlamını göz önünde bulundurmak için kendi içinde etik bir “merak” formu uyandırmıştır. Bu empati biçimi sadece

† Aktarılan çeviri: Melville, Herman. (2014). *Kâtip Bartleby*. Çev. İlknur Özdemir, İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi. -ÇN.

kişilerarası değildir, ancak kişilerarası olmaktan başka bir çaresi de yoktur, çünkü apaçık bir şekilde yaratıcıdır ve avukatın Bartleby ile mücadelesinin hatlarını hem tanımasını hem de görmesini sağlar.

Böylelikle, Melville'in öyküsünün sonundaki algı şekli toplumun itirazla/retle başa çıkabilmesi adına farklı yöntemler geliştirmek için bir model sunar – kurgu sınırlarının hemen dışında da olduğu gibi, benzer vakalara farklı sonlar getirebilecek okuma ve yazma türü. Örneğin, Savita Halappanavar'ın İrlanda'daki son durumu, meseleleri karıştırmak yerine sadece açıklığa kavuşturmaktadır.^[30-32] Araştırmalar tıbbi bakımın sağlanamamasında “Katolik etos”un hiçbir etkisi olmadığını ve bunun, her iki görevi yerine getirmenin hukuki sonuçlarından emin olmayan bir hekim örneği olmadığını kanıtlanması nedeniyle -ya da kanıtlanırsa bile-, bu örnek hâlâ (bireysel) karşılaşma ve toplum düzeyinde eşzamanlı olarak gerçekleşmesi gereken, tıbbi bakımın talep ettiği diyalog etiği usulünü ortaya çıkarmak için hukukun ve tıbbın profesyonel yaklaşımlarının zorluğunu ve hatta yetersizliğini ön plana çıkarmaktadır.

Notlar

- [1] *Kâtip Bartleby*, ilk olarak *Putnam Aylık Dergisi*'nin Kasım-Aralık 1853 basımında yayımlanmış ve daha sonra 1856'da *Piazza Öyküleri*'ne dahil edilmiştir.
- [2] Mumford L. Melville's miserable years. In: Inge MT, ed. *Bartleby the Inscrutable: A Collection of Commentary on Herman Melville's Tale 'Bartleby, the Scrivener.'* Hamden, CT: Archon; 1979: 57-60.
- [3] Marx L. Melville's parable of the walls. In: Inge MT, ed. *Bartleby the Inscrutable: A Collection of Commentary on Herman Melville's Tale 'Bartleby, the Scrivener.'* Hamden, CT: Archon; 1979: 84-113.
- [4] Guillen M. Melville's Wall Street. In: *Reading America: Text as Cultural Force.* Bethesda, MD: Academica Press; 2007: 169-187.
- [5] Baym N. Melville's quarrel with fiction. *PMLA*. 1979;94(5):909-923.
- [6] Mitchell LL. “Matters of justice between man and man”: northern divines, the Bible and the Fugitive Slave Act of 1850. In: McKivigan JR, Snay M, eds. *Religion and the Antebellum Debate over Slavery.* Athens, GA: University of Georgia Press; 1998: 134-165.
- [7] Moskos CC, Chambers JW. *The New Conscientious Objection: From Sacred to Secular Resistance.* Oxford: Oxford University Press; 1993: 3-46.
- [8] Masur LP. *Rites of Execution: Capital Punishment and the Transformation of American Culture, 1776-1865.* Oxford: Oxford University Press; 1989.
- [9] Hayford H, Sealts M, eds. *Billy Budd, Sailor: An Inside Narrative.* Chicago: University of Chicago Press; 1962: 1-23.
- [10] Franklin HB. Billy Budd and capital punishment: a tale of three centuries. *Am Literature*. 1997;69(2):337-359.
- [11] Melville H. *Billy Budd, sailor. The Complete Shorter Fiction.* New York: Everyman's Library; 1997: 435.
- [12] *Cardozo Studies in Law and Literature*. 1989;1(1): i-122.
- [13] Weisberg RH. Wigmore and the law and literature movement. *Law and Literature*. 2009;21(1):129-145.
- [14] Irvine C. The other side of silence: Levinas, medicine, and literature. *Literature and Medicine*. 2005;24(1):8-18.
- [15] Gurevitch ZD. The other side of dialogue: on making the other strange and the experience of otherness. *Am J Sociology*. 1988;93(5):1179-1199.

- [16] Gurevitch ZD. The dialogic connection and the ethics of dialogue. Br J Sociology. 1990;41(2):181-196.
- [17] Brody H. Who gets to tell the story? Narrative in postmodern bioethics. In: Nelson HL, ed. Stories and their Limits: Narrative Approaches to Bioethics. New York: Routledge; 1997: 18-30.
- [18] Chambers T. The Fiction of Bioethics: Cases as Literary Texts. New York: Routledge; 1999.
- [19] Charon R. Narrative medicine: attention, representation, affiliation. Narrative. 2005;13(3):261-270.
- [20] Frank AW. The Wounded Storyteller: Body, Illness, and Ethics. Chicago: University of Chicago Press; 1997.
- [21] Morris DB. Narrative, ethics, and pain: thinking with stories. Narrative. 2001;9(1):55-77.
- [22] Bakhtin M. The Dialogic Imagination: Four Essays. Austin, TX: University of Texas Press; 1981.
- [23] Chambers T. The fiction of bioethics: a precis. Am J Bioeth. 2001;1(1):40-43.
- [24] Frank AW. Why study people's stories? The dialogical ethics of narrative analysis. Int J Qual Methods. 2002;1(1):109-117.
- [25] Rudnick A. The ground of dialogical bioethics. Health Care Anal. 2002;10(4):391-402.
- [26] Burada "dokunaklı" kelimesini sadece bir duygu tanımlayıcısı olarak kullanmıyor, duyguların nasıl etik düşünceyi açığa çıkarabileceğini gösteren kapsamlı çalışmalara atıfta bulunuyorum. Birbirlerine açık bir şekilde muhalif olan iki eser için: Nussbaum MC. Upheavals of Thought: The Intelligence of Emotions. Cambridge: Cambridge University Press; 2003 ve Kass L. Wisdom of repugnance. The New Republic. 1997;216(22):17-26.
- [27] Ford PJ, Duzinski DM. Complex Ethics Consultations: Cases that Haunt Us. Cambridge: Cambridge University Press; 2008.
- [28] Melville, 18.
- [29] Melville, 28.
- [30] McDonald H, Quinn B. Ireland abortion policy under scrutiny after woman's death. Guardian. November 14, 2012. <http://www.guardian.co.uk/world/2012/nov/14/ireland-abortion-scrutiny-death>. Accessed February 20, 2013.
- [31] Humphreys J. Catholic ethos suggestion dismissed. Irish Times. November 16, 2012. <http://www.irishtimes.com/newspaper/ireland/2012/1116/1224326668071.html>. Accessed February 20, 2013.
- [32] Whelan N. Decisive change in the abortion debate. Irish Times. November 17, 2012. <http://www.irishtimes.com/newspaper/opinion/2012/1117/1224326702600.html>. Accessed February 20, 2013.

Kayda Değer Akademik Metinler mottosuyla, 10 Ağustos 2015 tarihinde yayın hayatına başlayan *sosyalbilimler.org*, sosyal bilimler alanında çalışma yürüten her bireyin yararlanmasına veya katkı sunmasına açık akademik bir web sitesidir. Hakkında detaylı bilgi almak için sosyalbilimler.org/hakkinda sayfasını ziyaret edebilirsiniz.

Facebook, Twitter, Instagram ve YouTube'da @sosbilorg kullanıcı adıyla *Sosyal Bilimler*'i takip edebilirsiniz.

sosyalbilimler.org/abonelik sayfasından e-bülten aboneliği olarak, her pazar günü, o hafta içinde *sosyalbilimler.org*'da yayımlanan çalışmaların tamamını size gönderilecek bir e-posta ile alabilirsiniz.

Aynı zamanda yayımlanan çalışmaların size WhatsApp üzerinden gönderilmesini talep ederseniz sosyalbilimler.org/whatsapp linki üzerinden "**Sosyal Bilimler WhatsApp Grubu**"na katılabilirsiniz.